

ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497¹

ธิดารัตน์ จีบโพธิ์²

ตั้งแต่ในอดีตทุกสังคมคาดหวังจากสมาชิกในสังคมของตนให้เสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของสังคม ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางด้านรายได้ (ภาษี) หรือทรัพยากรบุคคล (แรงงาน) เป็นต้น และเมื่อสังคมต่าง ๆ ได้ทรัพยากรเหล่านั้นจะดำเนินการจัดสรรและใช้ทรัพยากรเพื่อจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อย สงคราม หรือภัยพิบัติต่าง ๆ ดังนั้น สิ่งหนึ่งที่สังคมให้ความสำคัญตั้งแต่อดีต คือ เรื่องของการระดมทรัพยากรในสังคมมาใช้ การเกณฑ์ทหารเป็นรูปแบบหนึ่งของการระดมทรัพยากรในสังคมขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมนั้น ๆ ซึ่งการเกณฑ์ทหารในที่ต่าง ๆ มีรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทและปัจจัยเฉพาะของแต่ละประเทศ³

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 37 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กฎกระทรวง ฉบับที่ 74 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 76 (พ.ศ. 2555) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมาและแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับราชการทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาเนิ่นนาน ตั้งแต่สมัยอดีตที่ประเทศไทยมีการจัดหางองกำลังทหารในการสู้รบเพื่อยึดครองหรือปกป้องดินแดน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ การกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องรับราชการทหารกองประจำการ รวมถึงวิธีการเรียกบุคคลเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และการปลดทหารกองประจำการ

ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือเทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบันนั้น ถือเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกองกำลังทหาร การเกณฑ์ทหารจำนวนมากเพื่อสร้างกองทัพขนาดใหญ่ของประเทศไทยจึงมีความจำเป็นลดน้อยลงไปจากอดีต แม้ว่าในทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยยังคงต้องมีกองกำลังทหารอยู่เพื่อรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศก็ตาม แต่การ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และรองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ธนัย เกตวงกต, ประวัติศาสตร์การเกณฑ์ทหารในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท, 2560), หน้า 1.

สร้างกองกำลังทหารที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอาวุธยุทโธปกรณ์พร้อมทั้งความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีควบคู่กันไปในั้น ถือว่ามีความจำเป็นมากกว่า โดยในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้ลดขนาดของกองทัพลงโดยการลดจำนวนกองกำลังทหารและหันมาปรับใช้เทคโนโลยีในการรบมากยิ่งขึ้น เพื่อลดการบาดเจ็บและสูญเสียกองกำลังทหารไป เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีชีวภาพ ระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ ยานไร้คนขับ และระบบทางอวกาศ เป็นต้น

ผู้ศึกษาเห็นว่าพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้ออกมาบังคับใช้เป็นเวลานานไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือสังคมไทยในปัจจุบัน ทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการแบบเดิมไม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของกองกำลังทหารได้ ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ โดยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้หลายประการด้วยกัน ผู้ศึกษาขอกล่าวถึงปัญหาใน 3 ประการ ดังนี้

ประการแรกคือ ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ในการรับราชการทหาร ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้บัญญัติว่า “ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน” เป็นการบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ในการรับราชการทหาร ซึ่งกำหนดให้ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่ต้องรับราชการทหารทุกคน โดยการไปเป็นทหารกองประจำการในช่วงที่ชายไทยมีอายุ 21 ปี และต้องเข้ารับราชการกองประจำการมีกำหนด 2 ปี ส่วนผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษหรือมีกรณีพิเศษ จะให้รับราชการกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ได้

จากปัญหาดังกล่าว ตามแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น แม้จะถือว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน แต่ในการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีการลดหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพลง เพื่อลดความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกัน การกำหนดหน้าที่หลักของบุคคลและสิทธิและเสรีภาพก็เป็นสิ่งที่มาคู่กันที่ด้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจึงอาจถูกจำกัดเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นปวงชนชาวไทยได้ และการที่กำหนดให้ชายที่มีสัญชาติไทยทุกคนต้องมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเอง ถือว่าเป็นไปตามหลักความเสมอภาค เพราะชายไทยทุกคนต้องอยู่ในกฎเกณฑ์เดียวกันคือ ถูกบังคับให้ต้องรับราชการทหารหรือเกณฑ์ทหาร เพื่อการรับใช้ประเทศชาติในยามที่ประเทศชาติต้องการเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ

แต่ปัจจุบันในทางปฏิบัติพบว่ามีการใช้เวลาฝึกทหารจริงเพียง 3 เดือน ระยะเวลาที่เหลือ 1 ปี 9 เดือนพบว่าทหารทำงานที่ไม่มีลักษณะด้านการฝึกทหารที่แท้จริง เช่น การเข้าเวรรักษาความปลอดภัย การปรับพื้นที่ เช่น ตัดหญ้า เลี้ยงสัตว์ และที่สำคัญคือการทำหน้าที่รับใช้นายทหารชั้นผู้ใหญ่ เป็นการทำงานที่ขัดต่อเป้าหมายของการฝึกทหารและเป็นหน้าที่ที่มีได้มีระบุไว้ในกฎหมาย นอกจากนี้ลักษณะงานที่ให้ทำนั้น บางครั้งอาจกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เนื่องจากการที่มีทหารกองประจำการเป็นจำนวนมากเกินกว่าความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้กองกำลังทหารของประเทศไทยมีจำนวนมากแต่ไม่มีประสิทธิภาพในด้านการทหาร

ตามแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกลยุทธ์หรือกระบวนการที่องค์กรใช้ในการตามหาและจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ตามคุณสมบัติที่ทรัพยากรมี เพื่อดึงเอาศักยภาพสูงสุดมาขับเคลื่อนองค์กร ซึ่งผู้ขายเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย หากประเทศไทยต้องการกองทัพที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการรับสมัครชายไทยที่มีความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการทหารเข้าเป็นทหารกองประจำการ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของกองทัพไทยให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ โดยในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปอย่างมาก แม้แต่ในทางการทหารเทคโนโลยีเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการเสริมสร้างความมั่นคงและเพิ่มประสิทธิภาพของอำนาจกำลังรบ ตัวอย่างเช่น การใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในกองทัพของประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ตุรกี สหราชอาณาจักร รัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย อิหร่าน และรัฐอิสราเอล เนื่องจากอากาศยานไร้คนขับเป็นเทคโนโลยีที่มีต้นทุนต่ำสามารถประหยัดงบประมาณของกองทัพได้ แต่กลับมีประสิทธิภาพที่สูงเหนือกว่าเครื่องบินปกติ เป็นการลดจำนวนทหารประจำการ ลดความสูญเสียของทหารจากการบาดเจ็บและเสียชีวิต และยังเป็นอาวุธทำลายล้างที่ทรงพลานุภาพ

การที่พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้กำหนดให้ชายไทยทุกคนมีหน้าที่รับราชการทหาร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถือเป็นความล้าสมัยของกฎหมาย แทนที่ชายไทยจะได้เลือกประกอบอาชีพตามความต้องการกลับต้องมีหน้าที่รับราชการทหาร และการบัญญัติกฎหมายให้ชายไทยทุกคนเข้ารับราชการทหาร ต้องเป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย และต้องเป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน แต่หากสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปอยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ เช่น ในสภาวะสงคราม ก็ควรเป็นมีข้อยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ไม่ปกติ เพื่อควบคุมให้สถานการณ์กลับมาเป็นปกติ โดยการประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยไม่มีศึกสงครามจนถือได้ว่าอยู่ในยามปกติ การบัญญัติกฎหมายไว้ตั้งแต่ในอดีตโดยไม่มีการแก้ไขให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมจึงเป็นปัญหาสำคัญต่อประโยชน์สุขของประชาชน เนื่องจากทำให้ชายไทยทุกคนต้องเข้ารับราชการทหารโดยไม่สมัครใจ จึงขาดโอกาสในการสร้างอนาคตทั้งด้านการศึกษาหรือการทำงาน รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อครอบครัว

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษในเรื่องการเกณฑ์ทหาร หลังจากที่สองสงครามโลกสิ้นสุดลง ประเทศอังกฤษก็ยกเลิกระบบเกณฑ์ทหาร และเปลี่ยนมาใช้ระบบอาสาสมัครแทน โดยอาศัยความยินยอมของพลเมืองแทนการบังคับ แสดงถึงการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกาแม้จะเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสงครามและการทหารตลอด ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ยกเลิกการเกณฑ์ทหารนับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ และได้เปลี่ยนเป็นการรับสมัครแทน เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนกับการเกณฑ์ทหาร และได้จัดสวัสดิการ

ให้แก่ทหารอาชีพ โดยเป็นการตอบแทนที่สูงมาก จึงทำให้เมื่อประเทศไม่ได้เข้าสู่สงครามจึงลดงบประมาณทางทหารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกำลังพล แต่ยังคงมีระบบการจัดการกำลังสำรอง โดยการควบคุมกำลังสำรองผ่านการลงทะเบียนกับ Selective Service System ทางเว็บไซต์ หรือที่ทำการไปรษณีย์ หรือสำนักงานการทูตของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยไม่ได้มีการยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อลดงบประมาณรายจ่ายในยามปกติที่ประเทศมิได้มีสงครามเลย ยังคงให้มีการเกณฑ์ทหารจำนวนมากเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการแต่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่หรือฝึกทหารอย่างจริงจัง ทำให้สูญเสียงบประมาณรายจ่ายและสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศด้านอื่น สำหรับประเทศเยอรมนีแต่เดิมใช้การเกณฑ์ทหารเข้ารับราชการในกองประจำการตามระบบบังคับเช่นเดียวกับประเทศไทย และก็ได้ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 2001 โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าถ้าเกิดเหตุการณ์ไม่สงบสามารถกลับมาใช้ระบบเกณฑ์ทหารได้อีกครั้ง การยุติการเกณฑ์ทหารของประเทศเยอรมนีเป็นการเปลี่ยนขนาดของกองทัพขนาดใหญ่มาเป็นกองกำลังที่เล็กลง มีความทันสมัยและเป็นมืออาชีพมากขึ้น จึงเห็นได้ว่าการที่กฎหมายบังคับชายไทยเข้ารับราชการทหารหรือการเกณฑ์ทหารในยามปกติเป็นการล้าสมัย ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกองกำลังทหารไทยและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยอย่างยิ่ง

ประการที่สองคือ ปัญหาเกี่ยวกับการยกเว้นการตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (การเกณฑ์ทหาร) ของบุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุก ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 14 บัญญัติว่า “บุคคลดังต่อไปนี้ เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (การเกณฑ์ทหาร) ในยามปกติ คือ

(1) พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักรบตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

(2) นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

(3) บุคคลซึ่งอยู่ระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

(4) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม

(5) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

(6) นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

(7) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม

(8) บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ และ

(9) บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันการไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ และการออกไปสำคัญตาม (2) และ (5) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง”

การยกเว้นตามมาตรานี้เป็นการยกเว้นให้เฉพาะในยามปกติ คือ ในยามที่บ้านเมืองสงบเรียบร้อยไม่มีศึกสงคราม แต่ถ้ามีศึกสงครามก็ไม่ได้รับการยกเว้น ตามมาตรา 14 กล่าวถึงบุคคลหลายประเภทรวม ๆ กันที่ได้รับการยกเว้น ซึ่งบางประเภทก็ยกเว้นให้โดยให้ความเคารพนับถือตามความเชื่อทางศาสนา เช่น พระภิกษุ สามเณร และนักบวช บางประเภทก็ยกเว้นให้เพราะเห็นว่ามีความจำเป็นจะได้รับประโยชน์ทางด้านอื่นมากกว่า เช่น ครูและนักศึกษา แต่บางประเภทก็ยกเว้นให้เพราะทางรัฐไม่ต้องการ คือ บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน ตามมาตรา 14 (9) เป็นการยกเว้นให้บุคคลประเภทนี้ไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ หรือการยกเว้นการเกณฑ์ทหารในยามปกติ หรือในยามไม่มีศึกสงคราม

การยกเว้นบุคคลตามมาตรา 14 (9) ดังกล่าว เป็นการบัญญัติกฎหมายอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่อาจถือเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยการให้ประโยชน์แก่กลุ่มบุคคลบางกลุ่ม และขัดต่อหลักความเสมอภาค ถือว่ารัฐเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล เนื่องจากยกเว้นให้บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน ให้ไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ หรือยกเว้นการเกณฑ์ทหารในยามปกติ หรือในยามไม่มีศึกสงคราม ทำให้ขาดความเสมอภาคระหว่างบุคคลและเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้น ทำให้บุคคลไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากบุคคลประเภทนี้เป็นผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องของสังคม แต่กลับได้รับการยกเว้นไม่ต้องเกณฑ์ทหารในยามปกติ แต่ในทางกลับกันชายไทยทุกคนที่ไม่ได้กระทำความผิดกลับมีหน้าที่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารในยามปกติ

ตามแนวคิดในการกำหนดโทษทางอาญานั้น มีการกำหนดมาตรการทางอาญาและควรนำมาบังคับใช้ต่อเมื่อเป็นผู้กระทำความผิดอย่างชั่วร้ายและเป็นไปเพื่อป้องกันอาชญากรรม จะเห็นได้ว่าบุคคลผู้กระทำความผิดทางอาญาที่ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน ถือเป็นผู้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษที่สูง จึงเป็นผู้กระทำความผิดอย่างชั่วร้าย และต้องถูกบังคับตามมาตรการ

ดังกล่าวเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม แต่การได้รับยกเว้นการเกณฑ์ทหารในยามปกติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษตอบแทนในสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้ทำลงไป กลับกลายเป็นประโยชน์ที่บุคคลประเภทนี้ได้รับจากการเป็นผู้กระทำความผิดมากกว่า แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัตินี้จึงเป็นปัญหาในการยกเว้นบุคคลประเภทที่ไม่สมควรได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร เนื่องจากบุคคลประเภทดังกล่าวควรได้รับการฝึกอบรมวินัยและความอดทน เพื่อให้ได้รับการแก้ไขเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และไม่ให้มากระทำความผิดซ้ำอีก

ตามแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการลงโทษโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในค่ายทหาร ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้มาตรการนี้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในค่ายทหาร มีการฝึกอบรมแบบทหารเพื่อข่มขู่ยับยั้งไม่ให้กระทำความผิดอีกในอนาคต และเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมด้วยการกำหนดให้อยู่ในระเบียบวินัยที่เคร่งครัด มีการควบคุมอย่างเข้มงวด เพื่อให้มีความเคารพต่อกฎหมาย ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่ผู้กระทำความผิดอาญากลับได้ประโยชน์ไม่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารในยามปกติ ซึ่งที่ผ่านมาหลายปีประเทศไทยก็ยังไม่เข้าสู่ภาวะสงครามที่จำเป็นต้องเรียกบุคคลประเภทนี้มาเกณฑ์ทหาร ผู้กระทำความผิดจึงได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ตลอดมาเป็นระยะเวลานาน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกานั้นยังมีมาตรการลงโทษโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในค่ายทหาร เพื่อฝึกอบรมวินัยและปรับปรุงพฤติกรรม แต่ประเทศไทยกลับยกเว้นให้บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน ไม่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารในยามปกติ

ประการที่สามคือ ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการตรวจเลือกทหารกองประจำการ (การเกณฑ์ทหาร) ตามมาตรา 28 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้บัญญัติว่า“ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา 28 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด เพื่อทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยให้ประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโทหนึ่งคน เป็นประธานกรรมการ นายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการไม่เกินสองคน สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดที่ตรวจเลือกนั้น และนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม หนึ่งคนหรือหลายคนเป็นกรรมการ ถ้าไม่อาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ให้แต่งตั้งผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม แทน หน้าที่ของกรรมการตรวจเลือกและวิธีการตรวจเลือก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 37 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม บัญญัติว่า

“ข้อ 2 ให้คณะกรรมการตรวจเลือกมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการตรวจเลือกโดยแยกหน้าที่กันกระทำดังต่อไปนี้

(1) ประธานกรรมการตรวจเลือก มีหน้าที่อำนาจการและควบคุมการตรวจเลือกให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกไม่อาจตกลงกันโดยเสียงข้างมากได้ กับให้มีหน้าที่ตรวจสอบการปล่อยทหารกองเกิน พร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามแบบ สด. 43 ทำยกกฎกระทรวงนี้ ให้ทหารกองเกินรับไปเป็นหลักฐาน

(2) กรรมการนายทหารสัญญาบัตร มีหน้าที่

(ก) เรียกชื่อทหารกองเกินซึ่งถูกเรียกมาตรวจเลือก จัดดูแลทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วให้รวมอยู่เป็นจำพวก ป้องกันมิให้ทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วปะปนกับทหารกองเกินซึ่งยังไม่ได้ตรวจเลือก และรับทหารกองเกินซึ่งคณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เข้ากองประจำการเพื่อนำขึ้นทะเบียนหรือนำตัวส่งนายอำเภอเพื่อออกหมายนัด

(ข) วัดขนาด เก็บยอดเป็นจำพวก ตรวจสอบจำนวนสลาก ควบคุมการทำสลากและอ่านสลากในระหว่างการจับสลาก

(3) กรรมการสัสดีจังหวัด มีหน้าที่บันทึกผลการตรวจเลือกในบัญชี เรียกรับเรื่องราวร้องขอในเหตุต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้สอบสวนแล้ว เตรียมทำสลาก บันทึกผลการจับสลาก และรวบรวมสลากที่จับแล้วไว้เป็นหลักฐานตรวจสอบขึ้นทะเบียนและทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ

(4) กรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรมมีหน้าที่ตรวจร่างกายผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือกและออกใบสำคัญให้แก่คนจำพวกที่ 3 และคนจำพวกที่ 4 รวมทั้งควบคุมการจับสลาก

ข้อ 3 ในการตรวจร่างกาย ให้คณะกรรมการแบ่งคนที่ได้ตรวจเลือกออกเป็น 4 จำพวก ดังนี้

จำพวกที่ 1 ได้แก่คนซึ่งมีร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการหรือผิดส่วนแต่อย่างใด

จำพวกที่ 2 ได้แก่คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงทุพพลภาพคือ.....

จำพวกที่ 3 ได้แก่คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารในขณะนั้นได้เพราะป่วยซึ่งจะบำบัดให้หายภายในกำหนด 30 วันไม่ได้

จำพวกที่ 4 ได้แก่คนพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคที่ไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 41

การวินิจฉัยลักษณะพิการและโรคต่าง ๆ นั้น ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ตรวจยังมีความสงสัย ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าไว้ในคนจำพวกที่ 1 ก่อน ใบสำคัญที่จะออกให้แก่คนจำพวกที่ 3 และคนจำพวก

ที่ 4 ให้เป็นไปตามแบบ สด. 4 และแบบ สด. 5 ทำยกฎกระทรวงนี้ เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกลงชื่อแล้วมอบให้กรรมการสถิติจังหวัดไว้เป็นหลักฐานเพื่อดำเนินการตามระเบียบต่อไป

บุคคลซึ่งกรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเห็นว่าเข้าอยู่ในคนจำพวกที่ 2 จำพวกที่ 3 หรือจำพวกที่ 4 ถ้ากรรมการซึ่งมิใช่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมมีความเห็นแย้งร่วมกันสองคน ให้ส่งตัวบุคคลนั้นเข้าตรวจเลือกร่วมกับคนในจำพวกเดียวกันตามความเห็นแย้งของกรรมการซึ่งมิใช่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ถ้าบุคคลนั้นต้องเข้ากองประจำการก็ให้กรรมการซึ่งมีความเห็นแย้งกันนั้นต่างฝ่ายต่างทำคำชี้แจงยื่นต่อกรรมการชั้นสูงภายในเจ็ดวันนับแต่วันเสร็จการตรวจเลือกในจังหวัดนั้น

ข้อ 4 บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้นต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่เจ็ดสิบหกเซนติเมตรขึ้นไปในเวลาหายใจออกและสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรสี่สิบหกเซนติเมตรขึ้นไป

วิธีวัดขนาดนั้น ให้กระทำการนี้ คือ ให้ยืนตั้งตัวตรงส้นเท้าชิดกัน ขนาดสูงให้วัดตั้งแต่ส้นเท้าจนสุดศีรษะ ขนาดรอบตัวให้คล้องแถบเมตรรอบตัวให้ริมล่างของแถบได้ระดับราวนมโดยรอบ วัดเมื่อหายใจออกเต็มที่หนึ่งครั้งและหายใจเข้าเต็มที่หนึ่งครั้ง

ข้อ 5 วิธีคัดเลือกนั้นให้เลือกคนจำพวกที่ 1 ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตรขึ้นไปก่อน ถ้ามีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้จับสลาก

ถ้าคนจำพวกที่ 1 ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตรขึ้นไปมีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกขนาดสูงถัดรองลงมาตามลำดับจนพอกับความต้องการ ถ้าเลือกถึงขนาดใดเกินจำนวนที่ต้องการ ให้จับสลากเฉพาะขนาดนั้น

ถ้าคนจำพวกที่ 1 มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกจากคนจำพวกที่ 2 ถ้ายังไม่พอกอีก ก็ให้เลือกจากคนที่ได้รับการผ่อนผันโดยวิธีเดียวกับที่กล่าวในวรรคหนึ่งและวรรคสอง

คนจำพวกที่ 3 ให้เรียกมาตรวจเลือกในคราวถัดไป เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกได้ตรวจเลือกแล้วยังคงเป็นคนจำพวกที่ 3 อยู่ รวม 3 ครั้ง ให้งดเรียก

ข้อ 6 การตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการนั้น ถ้ามีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้จับสลาก ผู้ใดจับได้สลากเป็นแผนกทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ ให้ส่งเข้ากองประจำการแผนกนั้น สลากนั้นให้มีเท่าจำนวนทหารกองเกินที่จะต้องจับสลากแบ่งเป็นเครื่องหมายสีแดงอย่างหนึ่ง สีดำอย่างหนึ่ง สีแดงให้มีเท่าจำนวนที่ต้องการรับเข้ากองประจำการ นอกนั้นเป็นสีดำ ถ้าในแห่งเดียวกันนั้นจะต้องส่งทหารกองเกินเข้ากองประจำการหลายแผนก ให้เขียนนามแผนกนั้น ๆ ในสลากเครื่องหมายสีแดงตามจำนวนที่ต้องการ”

ปัญหาจากการกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจเลือกทหารกองประจำการ (การเกณฑ์ทหาร) ดังกล่าว ใช้วิธีการตรวจคัดเลือกคนเข้ากองประจำการเป็นขั้นตอน ซึ่งกระทำโดยคณะกรรมการตรวจเลือก แยกหน้าที่กัน

กระทำ และคัดบุคคลที่ไม่ต้องการออกด้วยวิธีการเรียกเข้ามาตรวจคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ ในการตรวจร่างกายและสุขภาพนั้น ชายไทยมีหน้าที่ต้องเข้ารับการตรวจร่างกาย และคณะกรรมการตรวจคัดเลือกจะแบ่งคนออกเป็น 4 จำพวก โดยจำพวกที่ 1 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการหรือผิดปกติส่วนแต่อย่างใด จำพวกที่ 2 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ จำพวกที่ 3 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารในขณะนั้นได้ เพราะป่วยซึ่งจะบำบัดให้หายภายในกำหนด 30 วันไม่ได้ และจำพวกที่ 4 ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคที่ไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 41 ซึ่งในวันที่มีการตรวจเลือกนั้น กรรมการแพทย์ที่ทำหน้าที่ตรวจร่างกายจะมีเพียงเครื่องมือตรวจได้เฉพาะโรคทั่ว ๆ ไปที่มองเห็นจากสภาพภายนอกเท่านั้น ไม่สามารถตรวจบางโรคที่อยู่ภายในได้ ซึ่งต้องใช้เครื่องมือพิเศษเท่านั้น ทางราชการจึงได้ให้ทหารกองเกินสามารถใช้ใบรับรองผลการตรวจโรคหรือใบรับรองแพทย์จากโรงพยาบาล เพื่อมาใช้เป็นเอกสารประกอบในวันทำการตรวจเลือกได้ โดยใบรับรองแพทย์ที่นำมาแสดงต่อคณะกรรมการตรวจเลือก ให้ถือเสมือนเป็นหลักฐานซึ่งบอกให้ทราบถึงประวัติความเจ็บป่วยที่น่าเชื่อถือ และเป็นข้อสังเกตในการตรวจวินิจฉัยโรคของคณะกรรมการแพทย์ การขอใบรับรองแพทย์นี้จึงเป็นช่องว่างสำหรับคนที่ไม่ยอมเข้าการตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ คือ ทำให้เกิดการซื้อใบรับรองแพทย์ หรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลผู้เข้ารับการตรวจเลือกกับเจ้าหน้าที่ และมีการระบุว่าบุคคลผู้นั้น เป็นคนจำพวกที่ 4 คือ เป็นโรคและไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ ดังเช่นที่ปรากฏข่าวของดาราดังที่ทำให้เป็นข้อกังขาในสังคม ดังนั้น ขั้นตอนของการตรวจสุขภาพ ความแข็งแรง และความสมบูรณ์ของร่างกาย จึงไม่ชอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสามารถพิจารณาการตรวจไม่ให้ผ่านตามเกณฑ์ และทำการระบุลงในใบตรวจร่างกายว่าเป็นผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย โดยไม่ต้องไปจับสลากใบดำใบแดง จึงทำให้รอดพ้นจากการเป็นทหารกองประจำการได้

ในการจัดเตรียมและตรวจสอบฉลากโดยที่กรรมการสัสดีจังหวัดมีหน้าที่บันทึกผลการตรวจเลือกในบัญชีเรียกรับเรื่องราวร้องขอในเหตุต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้สอบสวนแล้ว เตรียมทำสลาก บันทึกผลการจับสลาก และรวบรวมสลากที่จับแล้วไว้เป็นหลักฐานตรวจสอบขึ้นทะเบียนและทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ มีปัญหาในการจัดเตรียมฉลากและตรวจสอบฉลาก (ใบดำใบแดง) จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อาจเป็นช่องทางการแสวงหาประโยชน์ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่สัสดี พบว่าไม่มีการกำหนดให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความชอบในการทำหน้าที่ของสัสดีในการจัดเตรียมฉลากใบดำใบแดง บอกไม่ได้ว่าจำนวนที่ถูกตอchnั้นเป็นจริงหรือเท็จเพียงใด จึงเป็นไปได้ว่าคนที่จับได้ใบดำใบแดงอาจจะมีจำนวนมากกว่าความเป็นจริงตามที่ต้องการ ส่งผลให้สามารถใช้เป็นช่องทางในการเจรจาหลังจากการนั้นเพื่อต่อรองผลประโยชน์ตอบแทนที่อาจกระทำโดยการเปลี่ยนจากใบแดงเป็นใบดำ และชายไทยที่ไม่ต้องการเข้าเป็นทหารกอง

ประจำการจะพยายามทำให้ตนเองไม่ผ่านการคัดเลือก ทำให้เกิดการใช้อำนาจหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือ โดยอาศัยความหวาดกลัวของชาวไทยที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จึงใช้ช่องทางดังกล่าวในการ หลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร ทำให้ไม่เกิดความโปร่งใสและไม่สามารถตรวจสอบได้ จากการใช้อำนาจหน้าที่ โดยมีขอบนี้

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ผู้ศึกษาจึงมี ข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ในการรับราชการทหาร ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัจจุบันประเทศไทยไม่ได้อยู่ในช่วง ศักดิ์สงคราม จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับให้ชายไทยทุกคนต้องไปเป็นทหารกองประจำการในจำนวนมาก เพราะเมื่อมีทหารเป็นจำนวนมากเกินกว่าภาระงาน ทหารจะได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ไม่มีลักษณะด้านการ ฝึกทหารที่แท้จริง จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิม มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 บัญญัติว่า “ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน”

ข้อเสนอแนะให้แก้ไขเป็น “มาตรา 7 ในยามสงครามชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่ รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

ในยามปกติชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองตามจำนวน ที่กำหนดในกฎกระทรวง”

การแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวนี้ เพื่อเป็นการบังคับให้ชายไทยทุกคนมีหน้าที่รับราชการทหารเฉพาะ ในยามที่มีศึกสงคราม แต่ในยามปกติจะบังคับเฉพาะชายไทยบางส่วนเท่านั้น ซึ่งให้เป็นไปตามจำนวนที่กำหนด ในกฎกระทรวง แต่จำนวนที่กำหนดนั้นต้องมีจำนวนที่เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ตามความจำเป็นและ เหมาะสมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ทางทหารเท่านั้น เพื่อลดงบประมาณรายจ่ายทางทหารในยามปกติในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับกำลังพล นอกจากนี้กองทัพควรมีมาตรการจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เข้ารับ ราชการทหารด้วยความสมัครใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกองทัพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น ผู้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี หรือด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะทำให้กองทัพได้กองกำลังทหาร ที่เหมาะสมกับการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีด้วย รวมถึงให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และการเข้าถึงอย่างง่ายในระบบออนไลน์เพื่อสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

2. ปัญหาเกี่ยวกับการยกเว้นการตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (การเกณฑ์ทหาร) ของบุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุก ผู้ศึกษาเห็นว่า การยกเว้นบุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้ จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่ สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน เมื่อบุคคลเหล่านี้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วไม่เรียกมาตรวจเลือก

เข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ เป็นการเลือกปฏิบัติด้วยการให้ประโยชน์แก่กลุ่มบุคคลเหล่านั้น โดยเฉพาะ โดยไม่คำนึงถึงความเสมอภาคที่ชายไทยทั่วไปที่ถูกบังคับให้รับราชการทหารหรือเกณฑ์ทหาร เนื่องจากบุคคลประเภทดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษสูง แต่กลับได้รับประโยชน์โดยไม่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารเพื่อไปเป็นทหารกองประจำการ แทนที่จะได้รับโทษเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และยังเป็นการฝึกระเบียบวินัยและปรับปรุงพฤติกรรมของบุคคลประเภทนี้ด้วย จึงเห็นมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เดิม มาตรา 14 (9) แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 บัญญัติว่า “บุคคลดังต่อไปนี้เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ คือ บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน”

ขอเสนอแนะให้ “ยกเลิก” มาตรา 14 (9) เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างชายไทยให้ที่มีหน้าที่ต้องรับราชการทหารเหมือนกัน ซึ่งเมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วต้องเรียกบุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน มาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (เกณฑ์ทหาร) ในยามปกติเหมือนกับชายไทยทั่วไปด้วย ซึ่งหากผู้กระทำความผิดทางอาญาไม่ได้รับยกเว้นการตรวจเลือกดังกล่าว จะเป็นการช่วยให้บุคคลยังเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด เพราะยังต้องไปตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (เกณฑ์ทหาร) ในยามปกติอยู่ และยังเป็นการป้องกันการกระทำความผิดทางอาญาในอนาคตอีกด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการตรวจเลือกทหารกองประจำการ (การเกณฑ์ทหาร) ผู้ศึกษาเห็นว่า การขอใบรับรองแพทย์จากโรงพยาบาลเป็นช่องว่างสำหรับคนที่ไม่อยากเข้าตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จึงเกิดการซื้อใบรับรองแพทย์ หรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลผู้เข้ารับการตรวจเลือกกับเจ้าหน้าที่ และการจัดเตรียมและตรวจสอบผลจากของเจ้าหน้าที่ สามารถใช้เป็นช่องทางการแสวงหาประโยชน์ของเจ้าหน้าที่สัสดี ซึ่งประชาชนไม่สามารถตรวจสอบความชอบในการทำหน้าที่ของสัสดีได้ จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิม มาตรา 28 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 บัญญัติว่า “ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา 28 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด เพื่อทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยให้ประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโทหนึ่งคน เป็นประธานกรรมการ นายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการไม่เกินสองคน สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดที่ตรวจเลือกนั้น และ

นายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม หนึ่งคนหรือหลายคนเป็นกรรมการ ถ้าไม่อาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ให้แต่งตั้งผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม แทน

หน้าที่ของกรรมการตรวจเลือกและวิธีการตรวจเลือก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเป็น “ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา 28 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด เพื่อทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยให้ประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโทหนึ่งคน เป็นประธานกรรมการ นายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการไม่เกินสองคน สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดที่ตรวจเลือกนั้น และนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม หนึ่งคนหรือหลายคนเป็นกรรมการ ถ้าไม่อาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ให้แต่งตั้งผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม แทน

หน้าที่ของกรรมการตรวจเลือกและวิธีการตรวจเลือก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยต้องเปิดเผยข้อมูลผลการตรวจเลือกและวิธีการตรวจเลือกให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว”

และเพื่อป้องกันการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตของคณะกรรมการตรวจเลือกที่แสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น จึงจำเป็นจะต้องมีการลงโทษ ซึ่งการใช้อำนาจหน้าที่เช่นนี้ย่อมเป็นความผิดฐานใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ชอบ เบียดบังผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ซึ่งโทษ คือ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมในหมวด 7 บทกำหนดโทษ “มาตรา 49/1 คณะกรรมการตรวจเลือกผู้ใดกระทำการโดยทุจริตในการคัดเลือกคนเข้ากองประจำการ หรือเรียก รับ หรือยอมที่จะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยสัญญา หรือโดยวิธีอื่นใดว่าจะช่วยเหลือในกระบวนการวิธีการเกณฑ์ทหารเข้ากองประจำการ ให้มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา”

เอกสารอ้างอิง

- ชนัย เกตวงกต. **ประวัติศาสตร์การเกณฑ์ทหารในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท, 2560.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. การศึกษาแนวทางและความเป็นไปได้ในการนำมาตรการลงโทษระดับกลางมาใช้เพื่อเป็นมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกในการลงโทษ ผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- รัชชัย ผลสะอาด. “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารและการจัดการกำลังสำรอง.” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีที่ 8, ฉบับที่ 2 (ตุลาคม 2560): 47.**
- อวิการัตน์ นิยมไทย. “มาตรการกำกับดูแลการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน).” **จุลนิติ, (มี.ค. - เม.ย. 58): 167.**
- จารุพล พงษ์สุริยา. “มาตรการในการพิจารณาแก้ไขการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.**
- รัชชัย ผลสะอาด. “สมรรถนะกำลังพลสำรองกองร้อยที่ 1 กองพันทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ ค่ายพรหมโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระบบการเกณฑ์ทหารและการรับราชการทหารโดยสมัครใจ.” **การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.**
- พีรพงษ์ ชินบุบผา. “การดำเนินคดีอาญากับทหารกองเกิน กรณีกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร.” **สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2565.**
- วิบูล ชัยนิกิจ. “การพัฒนาระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทพลทหาร: ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน.” **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.**
- สรนันท์ สรณาคมน์. “มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดศึกษา กรณีการควบคุมตัวไว้ในค่ายทหาร.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.**
- อภิรักษ์ชัย เนียมกล้า. “การพัฒนากฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2564.**
- กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. **คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ประจำปี 2563** [Online]. Available URL: https://dmd.mod.go.th/personnel-recruitment/document/ppt/คู่มือการปฏิบัติตามพรบ-2497-ป-63_compressed.aspx. 2563.
- ณัฏกิจ จันกิเสน. **จากการรบด้วยมนุษย์สู่การใช้โดรน: AI กำลังเข้ามาเปลี่ยนสมรภูมิสงครามสมัยใหม่ที่สุดท้ายผลกระทบอาจตกที่พลเรือนผู้บริสุทธิ์** [Online]. Available URL: <https://thestandard.co/from-human-to-ai-in-warzone/>. 2566 (พฤษภาคม, 6).
- Selective Service System. **History of the Selective Service System** [Online]. Available URL: <https://www.sss.gov/history-and-records/timeline/>. 2566.